

ՍՈՒՐԲ ՍՏԵՓԱՆՈՍԻ ՏՈՆԸ ՄԱՅՐ ԱԹՈՌՈՒՄ

Նորին Ս. Օծուկուն Վեհափառ Հայրապետի հրամանով, այս տարի, դեկտեմբերի 25-ին, երեքշաբթի օր, բացառիկ շրով և հանդիսովյաժմը նշվեց նախավիա և առաջին մարտիրոս Ս. Ստեփանոսի տոնը Մայր Աթոռում:

Այդ օրը Մայր Աթոռի սարկավազների և Հոգևոր Ճեմարանի ուսանողության տոնն էր: Օրվա եկեղեցական հանդիսությունները կազմակերպված և հանդիսավոր կերպով անցկացնելու համար, Մայր Աթոռի սարկավազները նախապատրաստական աշխատանքներ կատարեցին: Սարկավազների ժողովը տոնի համար բուրվառակիրներ բնութեց Հոգևոր Ճեմարանի փոխ-տեսուչ Հոգեւոր՝ Տ. Մեսրոպ վարդապետ Անթարյանին և Մայր Աթոռի փոխ-լուսարարապետ Հոգեւոր՝ Տ. Նղիշե վարդապետ Սարգսյանին: Օրվա պատարագիչ նշանակվեց Մայր Աթոռի դարբասընկալ և հյուրընկալ Հոգեւոր՝ Տ. Մուշեղ վարդապետ Պետիկյանը: Իսկ երկու դասերի ավագ զպրապետներ նշանակվեցին Հոգեւոր՝ Տ. Կոմիտաս վարդապետ Տ. Ստեփանյանը և արժանապատիվ Տ. Կոմիտաս րահանա Նիրինյանը:

Մայր Աթոռի սարկավազները, բոտ հարմարության, իրենց մեջ բաժանեցին Ս. Ստեփանոսի հիշատակին նվիրված շարականների կանոնի Օրհնության՝ «Նահատակ բարի Քրիստոսի» և Հարցի՝ «Բնդ երկնային Հոգեյինաց դասը» մեներգները:

Դեկտեմբերի 24-ին, երկուշաբթի օր, ժամը 5-ին սկսվեց երեկոյան ժամերգությունը: Մայր Տաճարը զարդարված էր տոնականորեն: Ավետարանը զանգերի զոգանջների տակ, եկեղեցական թափորով Վեհափառ Հայրապետը իջավ Տաճար, նախադահլու Ս. Ստեփանոսի նախատոնակի հանդիսություններին:

Մայր Աթոռի ողջ միաբանությունը, շրջապատած Վեհափառ Հայրապետին, մասնակցում էր նախատոնակի հոգեթով արարողություններին:

Մայր Տաճարի հյուսիսային թևի Ս. Ստեփանոսի խորանի առաջ կատարվեց նախատոնակի Հանդիսավոր, վեհ ու տպավորիչ հնչեց Ս. Ստեփանոսի հիշատակին նվիրված մեր Հոգեղմալ շարականների մեղեդիներ: Հուլումով, ապրումով, խանդավառությամբ երգվեց նախատոնակի ամբողջ երգեցողությունը: Ու շարականների դեղեցիկ և պատկերավոր բառերի և դմալիկի երաժշտության միջով, բոլորի սրտերում, մի անգամ ևս կենդանացավ, պայծառացավ քրիստոնեական կրոնի աննկուն մարտիրոսի և առաջին նախավիա նախասարկավագ Ս. Ստեփանոսի խնկիկի հիշատակը:

Դեկտեմբերի 25-ի երեքշաբթի առավոտ կանոխ, Մայր Տաճարում պաշտվում է հանդիսավոր առավոտյան ժամերգություն: Ներկա են ամբողջ միաբանությունը, Հոգևոր Ճեմարանի դասախոսական կազմը, վանքի պաշտոնեությունը և բազմաթիվ հավատացյալներ: Օրհնության շարականից առաջ Մայր Տաճար է իջնում Վեհափառ Հայրապետը և նախադահլու եկեղեցական հանդիսություններին:

Մայր Աթոռի բարեշնորհ սարկավազները այսօր ևս մեծ հաջողությամբ կատարում են երգեցողությունները:

Հատկապես Մայր Աթոռի հինավուրց կամարների տակ, այնքան ջերմությամբ, հայ հավատի հարազատությամբ, խրոխտ ու հաղթական հնչում է «Այսօր դասը»-ը: Սարկավազների խումբն այն երգում է անթերի: Այդ հոգեթով եկեղեցական երաժշտության մեջ լսվում է քարերի տակ սպանվող մեծ նահատակ Ս. Ստեփանոսի հոգու արիությունը, մահն արհամարհելու խիզախությունը, քրիստոնեական հավատի սրբազան հուրը, կենսունակությունը և ապագայի նկատմամբ վառ հույսը:

«Փառք ի բարձունս»-ի պահն է: Սարկավազները Մայր Տաճարի հարավային ավանդատնից դուրս են գալիս զույգ-զույգ, բուրվառակիր Տ. Մեսրոպ և Տ. Նղիշե վարդա-

պետների առաջնորդությամբ, սահավարտ ի գլուխ, բուրժուականությունը և խնկի տապանակներով, և ըստ ավագության կարգի շարվում Ս. Ստեփանոսի խորանի առաջ: Հուլիս է պահը և գեղեցիկ՝ պատկերը: Ս. խորանի առաջ կանգնած, սարկավագները, հանդիսավոր ու ծանր, երգում են «Փառք ի բարձունս»-ը, ամբողջ եկեղեցում ներկա գտնվողների մասնակցությամբ: Վերջում, Վեհափառ Հայրապետի օրհնության վրա, երեք անգամ խնկարկում են բոլորը միասին:

Ժամը 11-ն է: Ակավում է հանդիսավոր սուրբ պատարագը:

Ճաշու դրբի ընթերցումից հետո, սարկավագները նորից շարվում են Ս. Ստեփանոսի խորանի առաջ: Քարոզի պահն է: Նրանք, շրջապատած նորին Ս. Սծությանը, լսում են նրա հայրապետական խրատականը:

«Սիրելի՛ սարկավագներ.

Այսօր Ձեր օրն է, երբ մեր Ս. եկեղեցին կփառավորեն հիշատակը Ս. Ստեփանոսին՝ նախավային և առաջին մարտիրոսին: Թե՛

Մայր Աթոռի սարկավագները Ս. Ստեփանոսի տոնին

Առավոտյան եկեղեցական հանդիսությանց վերջին պահն է: Սարկավագները միաբերան ու դաշն երգում են Մանկունքը՝ «Նախասարկավագ և առաջին մարտիրոս Ս. Ստեփանոս»:

Ապա խորին լուռության մեջ լսվում է Վեհափառ Հայրապետի հուղումից թրթռացող ձայնը, երբ նա «Բրիստոս Աստուած մեր» մաղթանքի միջոցով ողբկոչում է Ս. Ստեփանոսի հիշատակը, որպեսզի մեծ նահատակի ոգով և հավատով զինվեն նաև իր որդիները, Մայր Աթոռի սարկավագ միաբանները: Ամբողջ եկեղեցին, մի սիրտ և մի հոգի, իր «ամեն»-ներով ձայնակցում է Վեհափառ Հայրապետի սրտագին մաղթանքներին:

Երեկ երեկոյան, րե՛ այսօր սրբազան աւարողություններ կատարեցինք, պանծացնելու համար Ստեփանոսը և աղորելու համար, որ ան բաբելոնս ըլլա մեզ համար: Պատահական չէ, որ Բրիստոնեական այս հազարամյա Ս. Տանարին մեջ մեր նախնի կանգնեցուցեր են այս Ս. Սեղանը Ս. Ստեփանոսի հիշատակին: Որովհետեւ, րեկ Ինքը Հիսուս հիմնեց եկեղեցին որպէս Աստված, բայց Ստեփանոս առաջինը եղավ այդ եկեղեցիին հիմք ամրացնող իրեւ մարդ:

Եկեղեցին սուրբ հաստատություն մըն է, միաժամանակ աստվածային և մարդկային: Եվ Ստեփանոս առաջին մարդն է, որ իր կյանքը զոհեց, իր արյունը հմիւրեց և հաճա-

տակվեցավ ի սեր Հիսուսի՝ Աստվածորդւոյն, և այսպիսով առաջին Բարբ Դրավ Քրիստոսի Եկեղեցիին:

Դո՛ւք մի՛ կարծե՛ք, որ Հիսուսի խաչելութենէն և բաղումէն հետո, հին աշխարհի մարդիկ, Հիսուսի ժամանակակիցները, ամբողջապէս նոր հավատքի ընդունեցին: Ընդհակառակը, շատ քիչեր էին Հիսուսի աշակերտները և հետեւորդները: Շատ շատերը, ամբողջները շատ ազոտ գաղափար մը ունեին Մեծ Գալիլեացիի խոսքին և Դողգորայի ողբերգութեան մասին: Շատ քիչերը կհավատային Քրիստոսի հաւորւթեան հրաշխիւն:

Աստվածային զոհին պէտք էր լիակատար մարդու զոհաբերութիւնը, մարդկայնացնելու համար աստվածայինը՝ և նաեւ պարհեր բանալու մարդու աստվածացման:

Հանուն Հիսուսի աստվածային առաքելութեան զոհաբերութեան շարքին մեջ առաջինը ըլլալու հավիտեանական փառքը կպատկանէ Ս. Ստեփանոսին:

Եվ մենք կխորհրդենք, քե Յրուսաղէմէն հեռու ապրող մարդեր, երբ լսեսցին Ս. Ստեփանոսի կամավոր նահատակութեան մասին, ցնցվեցան անոնց հոգիները և հավանաբար զոչեցին՝ երբ գտնվում է մարդ մը, որ իր արդունք է նվիրել Հիսուսի համար, ուրեմն իրավ որ Հիսուս Աստված է, ուրեմն իրավ է, որ հարչավ Քրիստոս:

Եվ ապա երկու—երեք հարյուր տարի շարունակ կտեսնենք, քե ինչպէս շարան—շարան նոր Ստեփանոսներ իրենց նահատակութեամբ վկաները եղան Քրիստոսի աստվածութեան և Անոր հրաշափառ հաւորւթեան և իրենց արդունքով սերմերը ցանեցին նոր և նըշմարտ հավատքին, աշխարհի բոլոր ծագերու տակ: Ամեն մեկ սուրբի նահատակութիւնը Հիսուսի կենդանութիւնը կվկայէ:

Հայ ժողովուրդը առաջիններէն եղավ ընդունելու ավետիսը նոր Կոտակարանի: Եվ մինչև այսօր ալ կանգուն ենք մեր հավատքի վնասին վրա: Ավելին, այսօր, վերանորոգված ունենալով, սկսած ենք շարունակել մեր նախնայաց սուրբ գործը, Աստուծո գործը, նոր հռահողով, նոր կրակով, նոր հոյսերով:

Դո՛ւք, սիրելի՛ շնորհունակ սարկավագներ, մեր կողմին պիտի աշխատիք այս սուրբ գործին համար, հավատով և զօրութեամբ լիցուն, ինչպէս Ս. Ստեփանոսը:

Մենք այսօր Ձեզմէն շենք պահանջեր, որ Ձեր արդունքը զոհեք և նահատակվիք, սակայն մենք կպատենք Ձեզմէն, որ Ստեփանոսի անձնագործութեան ոգին Ձեր սրտերուն մեջ առնէք, պահեք զայն և անեցնէք, որպէսզի Ձեր աշխատանքը արդունքովեալ և ստեղծարար ըլլալ:

Եվ ինչպէս որ Ստեփանոսի նահատակութիւնը ցնցեց հոգիները նույնիսկ քերականականներուն և տարակուսողներուն, այնպէս ալ մեր ժողովուրդը տեսնելով Ձեզ և Ձեր հավատքը, չափելով Ձեր հոգիի զօրութիւնը և անձնավորութիւնը, պիտի զոչեն. ահա արդար հոգիներ, որոնք իրենց դալար կյանքը բնծա կրեւել բազմադարեան Հայ Եկեղեցիին. ուրեմն անխմանալի զօրութիւն մը կա Բրիտանական կրօնին մեջ, և նշմարտապէս մեծ խորհուրդ մը, աստվածային խորհուրդ մը այն հագարամյա սուրբ Բարեկրօն մեջ, որ երեւելի մարմինը կկազմեն ամենայն հայաց յույս հավատքի վնաս սրբազնասուրբ էջմիածնին:

Նվիրվեցե՛ք մեր Ս. Եկեղեցիին, նվիրվեցե՛ք հայ ժողովուրդի հոգեւոր շինութեան սուրբ գործին որպէս զինվորալ սպասավորներ: Թող լեցվին ու զօրանան Ձեր սրտերը հավատի հուրով, բող անին Ձեր շնորհները և բող ծաղկի Ձեր կյանքի ծաղը ի փառս Աստուծո և Հայաստանայաց Եկեղեցիին: «Օրհնեալ եղերով ի Տեառնէ և ի Մէնջ»:

Հանդիսութեամբ շարունակվում է սուրբ պատարագը: Երգում է Հոգեւոր Ճեմարանի երգեցիկ քառաձայն խումբը Տ. Կոմիտաս վարդապետի ղեկավարութեամբ:

Սուրբ պատարագի ավարտից հետո, Հոգեշնորհ Տ. Մեսրոպ և Տ. Նիկիշ վարդապետները սարկավագներին առաջնորդում են Վեհարան, Վեհափառ Հայրապետի օրհնութիւնն ստանալու իրենց Ստեփանոսյան տոնի առթիվ:

Վեհափառ Հայրապետը օրհնում է բոլորին, խրատում է լինել Ս. Ստեփանոսի նման սպասավորներ Տիրոջ Ս. Տաճարում: Ապա սարկավագները սրտեռանդն երգում են Հայրապետական մաղթանքը: Խորապէս հուզվում է Վեհափառ Հայրապետը և նորից օրհնում բոլորին:

Ժամը 3-ին վանքի ընդհանուր սեղանատանը տրվում է ճաշկերույթի պատիվ սարկավագների տոնին:

Ճաշին ներկա է Վեհափառ Հայրապետը, որը և օրհնում է սուրբ սեղանը: Ներկա է և Վեհամայրը:

Հրավիրյալների թվումն են Հոգեւոր Ճեմարանի դասախոսական կազմը, «էջմիածին» ամսագրի խմբագրութիւնը և Մայր Աթոռի պաշտօնեները:

Ուրախ և խանդավառ մթնոլորտ է ստեղծվել սեղանների շուրջ: Վեհափառ Հայրապետը շրջապատված է Իր Մայր Աթոռի որդիներով: Ամենից շատ ուրախ են սարկավագները: Այսօր նրանց տոնն է, նրանց օրն է:

Ճաշին առաջինը խոսք է առնում գերաշնորհ Տ. Սահակ արքեպիսկոպոս Տեր-Հովհաննիսյանը և հանուն Մայր Աթոռի միաբանության շնորհավորում սարկավազների տոներ: Հոգևոր ճեմարանի տեսչության անունից, սարկավազներին սրտագին շնորհավորում է փոխ-տեսուչ հոգեշնորհ Տ. Մեսրոպ վարդապետ Անթարյանը: Մայր Աթոռի երիտասարդ միաբանների անունից ողջույնի և արտագին շնորհավորության խոսք է ասում հոգեշնորհ Տ. Կոմիտաս վարդապետ Տեր-Ստեփանյանը: Ճեմարանի դասախոսական կազմի անունից սարկավազներին շնորհավորում է պ. Արթուր Հատիտյանը, իսկ վանքի պաշտոնեական անունից՝ Մայր Աթոռի տնտեսա-ֆինանսական կառավարչության պետ պ. Հմայակ Սեդգարյանը:

Հոգևոր ճեմարանի ուսանողության անունից սարկավազների տոնը շնորհավորում է Ա. լսարանի ուսանող Ինյուսից նոր ժամանած Ժիրայր Ծերեճյանը:

Վեհափառ Տեր և սիրելի՛ սարկավազ եղբայրներ:

Այսօրվան հոգեպարար ժամերգութենեն ու պատարագեն, և հիմա, այս ուրախ մթնոլորտին ներշնչված, վստահ եմ, որ ամեն մարդ կցանկա քանի մը խոսք ըսել մեր սարկավազ եղբայրներուն, անոնց տոնին առթիվ:

Այս րոպեին ինձի վիճակվեցավ այդ պատիվը ճեմարանի ամբողջ աշակերտության կողմն: Իմ առաջին խոսքը պիտի ըլլար՝ իմ ավագ եղբայրներուն հիշեցնել շարականի սա խոսքը. «Ժիր մշակ անպարտելի Կաթողիկէ եկեղեցւոյ»: Մեր առաջին մաղթանքն այն է, որ Դուք ըլլաք եկեղեցւո քաջ մշակներ, որուն համար Դուք եկած եք հոս, այս նվիրական սուրբ հարկի տակ:

Փոքրիկները միշտ կնային մեծերուն, ուստի մենք, իրեն Ձեր փոքր եղբայրները, վրստահ եղեք, որ միշտ Ձեր քայլերուն պիտի հետևինք: Մեր նվիրվածությունը կախում ունի նաև Ձեր իրապես քրիստոնէս ապրելու կերպն և Ձեր քրիստոնէական կյանքին:

Եվ այժմ, այս հանդիսավոր ժամին, կիսողքեմ Աստուծոյն, որ Ձեզի տա ուժ, կարողություն և մանավանդ հավատք, որպեսզի դառնաք քաջ մշակներ անպարտելի:

Մեր երկրորդ մաղթանքը պիտի ըլլա Վեհափառ Հոր համար, որուն հովանավորության տակ կատարվեցավ այս շքեղ տոնակատարությունը: Ինչպես քիչ առաջ խնդրեցի աղոթքիս մեջ, հիմա ալ կխնդրեմ Աստուծոյն, որ Տերը երկար կյանք պարգևե Վեհափառ Հոր, առանց որու, վստահ եմ, որ այսպիսի ուրախ օրեր չէին ստեղծվեր:

Ուրեմն, հաջողություն կմաղթեմ Ձեզի, սարկավազ եղբայրներ, Ձեր առաջիկա տարիներու եկեղեցական գործունեության մեջ: Ճաշկերույթի վերջում, հանուն Մայր Աթոռի սարկավազների, խոսք առավ Ա. լսարանի ուսանող բարեշնորհ Սարգիս սարկավազ Բեհբուդյանը:

Վեհափառ Տեր:

Ի՞նչ դժվար է ինձ համար այս պահու մղտերես դասավորել և խոսել, բայց և այնպես ուզում եմ սարկավազ եղբայրներիս կողմից խորին ու խորին շնորհակալություն հայտնել նախ Ձերդ Վեհափառությանը, որ Դուք, շնայած Ձեր հոգնածությանը և զբաղվածությանը, բարեհաճեցիք գալ ու նախագահել մեր սեղանին և բաշխել մեզ Ձեր սուրբ օրհնությունը: Շնորհակալություն նաև սրբազան հայրերին, միաբան եղբայրներին և բոլոր սեղանակիցներին, որոնք հարգելով մեզ, եկան և բերեցին իրենց հոգեբույս մաղթանքները:

Այսօրվա կատարված հանդիսությունը զալիս է մի անգամ ևս ապացուցելու, որ Հայաստանյայց Առաքելական Ս. եկեղեցին ունի մի ավանդապահ ու արթուն Հայրապետ, որը միշտ սովորեցնում է պահել բոլոր հայրենավանդ օրենքներն ու սովորությունները:

Այո՛, մենք չպետք է շեղվենք մեր նախնիքների ավանդած սովորություններից և պետք է պինդ պահենք մեր եկեղեցական ավանդությունները, ազգային ու ժողովրդական սովորությունները:

Անկեղծությամբ պետք է խոստովանվեմ, որ երբ մենք, սարկավազներս, իմացանք, որ Վեհափառ Հայրապետը կարգադրել է մեծ շուքով և հանդիսավորությամբ տոնել Ս. Ստեփանոսի տոնը, ուրախացանք և հրճվեցինք, և ինչպես տեսնում եք, այսօր շափ ու սահման չկա մեր ուրախությանը: Ուրախացանք, որովհետև հասկացանք մենք, որ Վեհափառ Հայրապետն ուզում է, ինչպես որ Ս. Ստեփանոսը լցված էր քրիստոնէական հավատով ու զորությամբ և մինչև վերջ մնալով նույն հավատին և տեսակետին, հալածվեց ու քարկոծվեց հանուն այդ սուրբ հավատի, մենք ևս նմանվենք նրան, մենք մեր հոգում մեծ տեղ տանք Ս. Ստեփանոսին, նրա հոգով ողևորվենք, զորանանք ու առաջնորդվենք, հոգի, որը ցույց է տալիս հավատարմություն, անկեղծություն և սեր:

Այսօրվա այս պատիվը, որ տրվեց մեզ սարկավազներին, ինչո՞վ կարող ենք հատուցել, եթե ոչ ասելով. «Հավատացե՛ք, Վեհափառ Տեր, ինչպես Ս. Ստեփանոսը չշեղվեց Աստուծո ցույց տված ճանապարհից»:

այնպես էլ մենք՝ սարկավազներս, լցված Քրիստոսի սիրով, պետք չէ շեղվենք, հեռանանք նրա ցույց տված, բացած ճանապարհից: Եվ այս ասում եմ ոչ թե միայն շրթունքներով, այլ սրտի ու հոգու թեկադրությամբ, այդ պետք է ցույց տանք մեր հովատով, վարքով: Գործով, մեր սիրով և նվիրվածությամբ Հայրենիքին, Նիկեացուն և հայ ժողովրդի երջանկության շտեմարան, գերագահ՝ Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածնին:

Վեհափառ Տե՛ր, այսօր մենք ամբողջ պատարագի ընթացքում վերացած աղոթում էինք, աղոթում էինք Զեր արեւշատության, գործերի հաջողության, Մայր Աթոռի անսասանության և աշխարհի խաղաղության համար:

Մերելի սեղանակիցնե՛ր, աղոթում էինք, որ Վեհափառ Հայրապետի այսօրվա տոնի առթիվ մեզ՝ սարկավազներս ուղղած խոս-

քր արեւի ճառագայթի նման թափանցի մեր մտքի ու սրտի մեջ և մեր հոգիներն է՛լ ավելի բոցավառվեն ու զորանան, Ս. Ստեփանոսի հոգու նման, քրիստոնեական հավատով, շնորհքով և զորությամբ:

Բարեշնորհ Սարգիս սարկավազի այս շնորհակալական խոսքերից հետո, ծափահարությունների տակ խոսք առավ նաև Վեհափառ Հայրապետը, մի անգամ ևս շեշտեց Ս. Ստեփանոսի տոնի նշանակությունը, նրա նահատակության իմաստը Քրիստոնեական Նիկեացու համար, հորդորեց սարկավազներին, Ճեմարանի ուսանողության՝ իրենց սրտերում վառ պահել մեծ նահատակի պաշտոն հիշատակը և ապա օրհնեց բոլորին:

«Էջ Միածինն ի Հօրէ» շարականի երգեցողությունից հետո Վեհափառ Հայրապետի «Պահպանիչ»-ով վերջադավ Ս. Ստեփանոսի տոնի հանդիսությունը Մայր Աթոռում:

